

פסקי רב משה ורב שלמה זלמן בעניני חול המועד - שיעור 855

I. כללי הענין עיין לוח הכללים והענינים בשיעור 189 (see www.SeeTorah.com)

- (א) יש ששה סוגי היתרים במלאכות חול המועד דהיינו (א) לצורך המועד (ב) צורך אוכל נפש (ג) צורכי הגוף כאוכל נפש (ד) מכשירי אוכל נפש (ה) דבר האבוד (ו) פועל שאין לו מה לאכול (ב) כמה היתרים תלויים אם זה (א) מעשה אומן (ב) טירחה יתירה (ג) מכויין מלאכתו למועד (ד) שכר ממלאכה (ה) זלזול בפרהסיא עיין בשיעור 189

II. איסור המלאכה - מן התורה או מדרבנן

עיין בבה"ל (תק"ל ד"ה "ומת"י) שיש ג' שיטות בדבר

- (א) דעת הרמב"ם ועוד כמה ראשונים שהוא מדרבנן ואף על פי שדרשוה מן הכתובים אינו אלא אסמכתא
(ב) דעת רש"י ותוס' שהוא מן התורה אלא שהתורה מסרה לחכמים שיאסרו מה שנראה להם עיין בבה"ל
(ג) והרמב"ן ורשב"א הטיל פשרה שכל מלאכה שאינה לצורך המועד ואינו דבר האבוד אסורה מן התורה והשאר אינו אלא איסור דרבנן.
ולמעשה - אם יש ספק איסור אין למהר להקל כי אם לצורך גדול

III. השאלות הנוגעות למעשה בחול המועד

- (א) מותר לקנות מתנה לקטנים כגון לאפיקומן ובלבד שלא יכוין לקנות במועד משא"כ בגדים ושאר דברים (ד"ע)
(ב) לכתוב החשבונות למס של מדינה שצריכה לשלוחו קודם April 18 תלוי בהמצב ואבאר
(ג) לעובד בחול המועד אם רוצה העובד לקבל חופשתו בקיץ בכדי שיוכל ללכת להרים וכדומה והוא יודע שעיי"ז יצטרך לעבוד בחוה"מ מצד מדת חסידות עדיף שלא לקבל החופשה בקיץ (ספר זכרון שלמה אות י"ח נ"ט הרב משה) וע"ע בשש"כ (ס"ז הערה מ"ז)
(ד) בעל הבית שיש לו משרד או בית חרושת אם ירא שיפסיד קונין גם לאחר הרגל מותר לפתוח המשרד משום דבר האבד ועוד יוכרח לשלם לפועליו משכורתם של ימי המועד ואין בזה משום לפני עור (ש"י"ז) וע"ע בשש"כ (ס"ז הערה מ' נ"ט הגרש"ח) שמפקפק טובא על ההיתר דחשיב כגוזל את עבודתם כיון שמן הדין הם פטורים מלעבוד
(ה) לשלם חובתו מותר לאדם בחוה"מ כגון מיסי עיריה ולכתוב שיק רק אם יכול להנות אם ישלם עכשיו ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד (שש"כ ז' - י"ז)
(ו) חידושי תורה מותר לכתבן מפני שעלול לשכוח אותם ומה שנהגו שלא לכתוב הוא מנהג בטעות (שש"כ ס"ז - הערה ע"ז) וכן כתיבת תשובה הוי כדבר האבד דשמא ישכח אחד מן הטעמים (ש"ס הערה פ) וע"ע באג"מ (י"ד ח - רמ"ח) שלא כתב תשובתו במועד
(ז) המוציא מציאה מותר לכתוב מודעה דספק דבר האבד הוא (שש"כ ס"ז - י"ז)
(ח) לתקן מערכת אזעקה אבטואטית (burglar alarm) הוי ספק דבר האבד (ש"ס) ומותר
(ט) יש מתירים לצלם הואיל דאין העין רואה ומרגיש כל שינוי בפילם (ש"ס הערה ק"ה) ויש מתירים רק אם הוא דבר האבד ורק בצינעא בבית (הרב מדעברעצין) אבל לפתח את הפילם (film developing) אסור שאין זה דבר האבד
(י) לקטוף תפוחים אפשר דאסור משום דטירחה בעלמא אסרו בשל הפקר אם אינו לצורך המועד
(יא) להתענג נקרא לצורך המועד ולכן מותר לצוד דגים בחוה"מ כדי להתענג ונכון יותר לאכול מהם במועד (ספר זכרון שלמה אות י"ג) ואפשר מטעם זה מותר לקטוף תפוחים
(יב) להקליט על סרט (tape recording) שאינו נחשב כתיבה מותר אפילו אם אינו דבר האבד

(ספר זכרון שלמה אות ל"ג)

- (יג) מותר לקנות בחוה"מ לצורך אחר המועד כשמוכרים בזול אפילו אם אינו אלא ספק שלא ימצא כ"כ בזול וזהו רק בסייל שאינו מצוי בכל עת אא"כ שצריך להחפץ מיד לאחר הרגל (ספר זכרון שלמה אות מ) בכל אופן מותר
- (יד) מותר לקנות חפץ לצורך אחר המועד כשמוכרים בזול אפילו אם הוא חפץ שאינו נחוץ לו כ"כ (שם אות מ"ה)
- (טו) מי שצריך לקנות איזה חפץ לצורך המועד אסור להוסיף לצורך אחר המועד ואם יוזילו לו מהמחיר אם יקנה בכ"א את כולם מותר
- (טז) אסור להחזיר חפץ הקנויה אם בידו להחזירו גם לאחר המועד דזה נכלל באיסור פרקמטיא (ספר זכרון שלמה אות מ"ג)
- (יז) ההיתר לקנות כדי להרויח אם הוא ריוח שאינו מצוי הוא לכל אדם ולא רק לשיירא המוכרת (ספר זכרון שלמה אות ל"ה)
- (יח) מותר למכור כדי שיהיו לו מעות בריוח ויוציא יותר לשמחת יו"ט (ט"ז תקל"ס - ז)
- (יט) מותר ליטול ידיו על גבי עשבים בחול המועד דפסיק רישא בחול המועד שרי (מ"ב תקל"ו - ה) והטעם דמלאכת חול המועד תלוי בטירחה וע"ע בשש"כ (ס"ו - הערה קפ"ה)
- (כ) אסור לתקן מלבושיו ומנעליו הקרועים וכן אסור לומר לאינו יהודי לתקנם אבל מותר להחליק הבגדים עם הזכוכית כדרכן הואיל והוא לצורך המועד (תקמ"ח - ג - ד)
- (כא) חותמת, מכונת כתיבה, מחשב (computer), פקס, ולצלם במצלמה - עיין בפסקי תשובות (תקמ"ה - ז) שנוטה להקל לצורך המועד שכן דעת הגאון מדברצין ודומה לשרשרת נורות היוצרות משפט מסוים כגון בסוכות תשבו שלא יעלה על הדעת לאסור הדלקתם משום מלאכת כותב במועד ועוד שיש לדמותו לכתב שאינו מתקיים (הערת הרב מנשה קליין ספר חול המועד כהלכתה דף רכ"ח) וכן דעת הגרי"ש אלישיב ורב ש.ז. אויערבך דלצורך המועד מותר ע"ש
- (כב) לא שייך בחול המועד ממצוא חפצך ודבר דבר - עיין בשו"ע (תקמ"ג - ג) דמותר ליתן לאינו יהודי מלאכה בקבלנות או בשכיר יום שיעשנה אחר המועד וה"ה לישראל שרי (מ"ב ז שש"כ ח - הערה ק"ג)
- (כג) מותר לאשה לגזוז שערות מגופה חוץ משערות שעל ראשה וכן כוחלת ופוקסת מותר דהוי צרכי הגוף (תקמ"ו - ה)
- (כד) מי שצריך ליקח בחינה שנקרא driving test טוב לדחוקן לאחר יו"ט אם לא יהיה הפסד
- (כה) לבנות בית ע"י קבלן נכרי יש מקום להתיר (אג"מ ג - ל"ה) דיש מתירין אפילו בשבת
- (כו) מותר לתקן בית הכסא שלו אפילו במעשה אומן דהוי צרכי הגוף (תקמ"ו - ה ובבה"ל ד"ה כל)
- (כז) מביאין מבית האומן כלים שהם לצורך המועד (תקל"ד - ג)
- (כח) ואין מביאין לו כלים ואפילו לאומן נכרי שיסברו שהבע"ה צוה לתקנו במועד וכתב הפמ"ג דלדבר מצוה שרי (מ"ב תקל"ד - ט"ז)
- (כט) אסור להשתמש במחשב שלא לצורך המועד כמו שאר מלאכת הדיוט
- (ל) מותר לכבס בגד של אשה שיש לה תינוקות שכסדר מלכלכין בגדה (ד"ע)
- (לא) מי שלא יהיה בביתו ביום טוב האחרונים צריך עיון אם מותר להחזיר כלי פסח למקומם שאין בזה איסור מלאכה אמנם בשבת ויום טוב אסור משום הכנה
- (לב) מי שיש לו כתם חזק ואם לא מנקה נפסד הבגד מותר לכבסו דהוי דבר האבוד
- (לג) כיבוס בגדי זיעה דהיינו הלבושין על בשרו אסור בחוה"מ
- (לד) נהגו העולם שלא ליתן לכובס עכו"ם בחוה"מ אפילו ע"מ לכבס אחר המועד (מ"ב תקמ"ג - י) וע"ע בבאר היטב (תקל"ד - ג) דבמצרים היו מקילים ע"י נכרי לצורך המועד
- (לה) מגבות מטבח ממחטות גרביים וגרבי ניילון כל אלו מותר לכבס לפי הצורך למועד (שש"כ ס"ו - ס"ו)

- (לו) בגדי תינוקות מותר לכבס הרבה בבת אחת (רמ"א תקל"ד - ה) אמנם בגדי קטנים שדרך להתלכלך בטיט וצואה תדיר ג"כ מותר במכונת
- (לז) ניקוי כתם בחוה"מ מותר (אג"מ ה - ל"ו - ה)
- (לח) כשמכבס בגדי קטנים במכונת כביסה אסור להוסיף בגדי גדולים כיון שהאיסור הוא משום שלא יכנסו לרגל מנוול (זכרון שלמה ט)
- (לט) מי שקנה חפץ קודם המועד באופן שיכול להחזירו אם רוצה ויחזירו לו דמיו אסור להחזירו בחוה"מ דזה באיסור פרקמטיא (שס)
- (מ) צ"ע אם יש להתיר הדחת כלים ע"י נכרי מחוה"מ לחול משום הכנה (מ"ב שכ"ח - כ"ח שי"ט - ס"ז תנ"ט - ל"ה אסר וע"ע בדעת תורה תמ"ד - ח ד"ה ולס)
- (מא) מכונת שנתקע באמצע הדרך מותר לתקן אפילו ע"י אומן אם הוא דבר האבוד

IV. עוד שאלות בעניני חול המועד

- (א) הנוהג שלא להניח תפילין בחוה"מ ומתפלל בבית הכנסת שמניחין תפילין עיין במ"ב (ל"ח - ח) דאינו נכון מאיסור לא תתגודדו ועיין באג"מ (ד - ל"ד) שכתב שם דיש איסור לא תתגודדו בתפילין בחוה"מ ובנפילת אפים וכ"כ האג"מ (ז - ז"ד) בענין הלל בליל פסח בבית הכנסת שיש בו איסור לצאת וכ"כ האג"מ (ז - כ"ג) דתפלה בלחש שיכול לומר כנוסח הרגיל אבל לא הקדושה ופסוקי דזמרה וברכות ק"ש ועיין באג"מ (ה - כ - י"ט) דבנפילת אפים נופל בשני ידיו כרוכים שלא ניכר כל כך לאיזה צד נוטה אמנם עיין באג"מ (ה - כ"ד - ו) שהובא ג"כ בקובץ מבקשי תורה (יוס טוז תשנ"ז דף תס"ח) דאפשר דמדינא ליכא בזה הלאו מאחר דאיכא שני בתי דינים ומותר לכתחלה וצע"ג
- (ב) מותר לכתוב המחאה (check) בחוה"מ לצורך צדקה דזה נחשב כדבר האבוד שאם לא יתן במועד אולי לא יתן שוב לאחר המועד (ספר הלכות חוה"מ בשם רב משה אית כ"ו)
- (ג) מי שנתן צדקה במועד ומבקש שטר קבלה מותר לכתוב בשבילו (שם אית כ"ז)
- (ד) מותר לכבס בגדי קטנים במועד כיון שדרכם להתלכלך תדיר בטיט ודין זה אפילו בעשיר גדול (שם)
- (ה) מותר לכבס בגדי קטנים אפילו אם יש לו בגד אחר המכובס אלא שהבגד המלוכלך יותר נאה דכיון שהתירו חז"ל לכבס בגדי קטנים התירו בכל ענין ולא חלקו בדבר (שם)
- (ו) מורים בבית ספר הפתוח בחוה"מ מותר להם לכתוב כדי שיבינו התלמידים מה שלומדים וגם כדי שלא ישכחו שנחשב כדבר האבוד (שם)
- (ז) מי ששכח ליטול צפרנים של קטן יכול לטלו בחול המועד דיש בלא זה הרבה דעות להקל אפילו לגדול (ד"ע)
- (ח) מותר לכתוב חשבונות אף שאין לו בזה שום צורך המועד רק שנהנה לחשוב חשבונות וגם אם הוא עבודת הבית שלו ואם לא עושה נחשב דבר האבוד
- (ט) אסור לתקן הקאר בנתינת oil pan וכדומה שצריך מעשה אומן ורק אם דבר האבוד מותר
- (י) לבקר קברים אינו נכון במועד ורק לקברי צדיקים יש להתיר (קובץ מבקשי תורה תשנ"ו)
- (יא) מנקור לצפרנים - עיין בערוך השלחן (תקמ"ו - ז) שאי אפשר להחמיר על אשה בתכשיטיה שכל שמחתה בתכשיטיה (ספר זכרון שלמה החדש דף 57) וכל זה מותר אפילו במכויין מלאכתו למועד וע"י טרחא יתירה ומעשה אומן (מאירי מ"ק י"ט - זד"ה כשתתזוק)
- (יב) מותר לקנות שרוך נעל דאין זה בגד שאסרו חז"ל
- (יג) כתונת עבש (moldy) מותר לכבסו אם מתקלקל בעבור שלא כבוסה
- (יד) בגד שנכבס באונס אם בגדים שמותרים לכבסם מותר ללבשו ביום טוב במקום צורך (ד"ע)